

När Du nya tiden kom till byggen.

Luf. 73.

Ockring skolskiftet skedd många föränd-
 ringar i de kulturella utvecklingen. Och man
 kan nog säga att de nya tiden då kom
 till Bure byggd. Sedan år 1880 byggdes Lunnays
 mejeri av en privat person, det blev år
 1891, avdes mejeri. Lunnays Stårkulsfabrik
 startade sin verksamhet år 1899 och Lunnays
 bageri 1910. Dessa fabrikers tillkomst i
 Kvernstads församling orsakade en revolution.
 Med anläggning av jordbruket arbetet såväl
 som en fullständig kornadsverksamhet. År 1910 kom te-
 lefonen till Kvernstads by, startade av 10
 dyggnas män. För att få en telefon växel
 till staden så en att färdades 10 abonnenter,
 och man fick själv skapa lokal och anställa
 telefonist. Första telefonstationen var in-

rymd i den s.k. Hans-Nisgårdar, en gammal bondgård som, år 1950 togs i besittelse av Kverrestads kommunbyggnadsnämnden vilken sålde restaurera ~~den~~ byggnader som då fanns kvar; koningslängan och en brannhus, tauturn och en del av laglängan.

År 1897 grundades Kverrestads folk- och skolbibliotek. Bokening och skolskrift fanns en livaktig nykterhetsförening. Men denna upphörde bokening 1910. Skolbiblioteket kom till byn år 1921, då Kverrestads energiförening bildades.

Av s.k. idrottsföreningar bildades Kverrestads Krimmaförening i slutet på 1800-talet, en motsvarighet till mörkare och kyrkl. arbetsföreningar. År 1886 bildades en Fredsförening som dock bestod endast av par år. År 1912 bildades en kyrkl.

ungdomskrets, vilken nedlades 1914, då även
Kvinnaförningarna upphörde. År 1928 bildas-
des nuvarande kyrkliga arbetsförningar som
fortfarande består. Den kyrkl. ungdomskrets
tecknade åren 1930 men verksamheten är
nedlagd sedan vi har så lite barn. Kvinn-
stads husmötesförning startade år 1936.
Kvinnstads skytteförning år 1944, och nuvaran-
de idrottsföreningen, Linnæus Backklubb, år 1947.
Den idrottsförning har femtio tillhuggare.

Flera olika jordbrukssammanslutningar
har varit och består till Rönnebyns
tecknarens sjuvåriga församlingar, arbets-
förningar, tätortsförningar, byggnads-
föreningar R. & F. m. fl. Och man kan väl
säga att de i viss mån ersätter de gam-
la byalagen. Dessa har inte spelat något
nämnvärt roll under 1900-talet. År 1947

upplöstes St. Kränstads bysamfundet. St.
forsårets samliga tillhögskola
"allmänningar", samt bl. a. St. Kränstads
gamla Kälne var belägen.
Partanen av denna unika byggnad, några
väggplisar, försades de bort till gamla
härstgårdens park. Den avsevärd anläggning
av jordbruket för de tidiga århundradena
föreligger fortfarande med sig. I början på
1900-talet kom jordbruksmaskinerna i
bruk, självaläggare, härtrepsor, rågtröskor,
m. m. Under de senaste 5 åren har skörd-
tröskor, traktorer, mjölkmaskiner, kommit
allmänt i bruk. Genom dikning av andra jord-
förbättringsmedel kan man numera även från
mindre böden jord erhålla fina skördar av
särskilt sockerbetor och vete. Fröodlingen har
utvidgats under de senaste årtiondena.

5-
I slutet av 1800-talet, omkring 1890, upp-
höjde betalningar in natura. 33 öre om
dagen var då en ganska dagspenning för
en jordbruksarbetare, hans betalning nu stigit
till 15- och 18 kr. pr. dag.

I och med att det i början på 1900-
talet blev "bättre tid" för lantbruket (1910-1920)
nybyggdes och restaurerades man. Istället för de
gamla korsviksbyggnaderna byggdes hus av
träd som ofta rappades. Balkarna ersattes
med papp- eller eternitplak. De blev bygg-
da gäddarna fördrum. Man ville inte ha
barnhuset så nära stallet.

Omkring år 1909 såldes från Bolkens
lantbruksinstitut en stor jordbruksrådgiv-
beläning i S. Kränstäd. Den flyttades till
s. k. egendomen om 10 och 15 tunnland, och
köptes, med hjälp av statliga egendomsföretag,

av industriarbetare från Åkalmå. Många
av dessa trivdes dock inte med lant-
bruket, utan flyttade tillbaka till Å-
ka då snart arbetade där uppåt sin.

De största förändringarna beträffande
bussinredningen har också ägt rum i bör-
jan på 1900-talet. Längbänkar och sten-
bord ersattes av små stolar och låtar
fabriks möbler. Både matrumsmöblerna
där soppa och stolar var klädda med
imitrat skinn blev högt på modet omkring
1915, och anordnades allmänt av välutrustade
lantbrukare. Därför gjordes de också sin
intåg i lantbrukarbussen, hos storbö-
rarna. På 1890-talet köptes man så
omått av tapeterna. Våggarna som först
varit kalkade. Rammarna, de börsfin-
nen, blev först utrustade med Tapeter

Vid Ru tiden börjar man också med ger-
 drin, först kapp- och sedan länghandling.
 Och i början på 1900-talet gjordes syma-
 skuren (golvmaskinen) sin inlägg. Många
 nya husgeråds artiklar anskaffades. De gam-
 la trä- och järnkarlen ersattes med förs-
 lingsbaker, träbrönnen blev i allmänt
 bruk, likaså köksspisen. Även matva-
 rorna förändrades. Istället för en man
 tidigare best på salt sill och fläsk,
 övergick man till mer färsk varor och
 grönsaker, och "fint" bröd istället för
 grovbröd. Kalasmaten för utgjordes ofta av
 bruna böror och stekt fläsk, kallt fläsk och
 lauska, och som efteråt smiskas i soppa eller
 risgröt. I början på 1900-talet bodde man bara
 maträtter som kalasmat. Istället för skinka
 stekta rätter av kalv, skinka, gås o. län.

Tien eftermiddag har man ofta iugtfärsparon
sytt ut maffel mafflor. Något senare gjordes
ett stort smörgåsbord till intåg för
kalasen, följt av stek o. eftermiddag. efter
spekake. De obligatoriska köterna
på vår dagas kalasmiddag är lausket
är 4 sandwich, bulgar med pasteri eller
grönsoppa med oststänger, ibland krustader
med smör - eller hummerstämning som
medallan, följt av kaft lat eller helge-
flundra, gräskar eller kalkon med legg-
mer, spekake och glass, kefft. Sen har
timmer efter middagen serveras en dagnau-
or "gattbord", fruktbord, och någon timmer
därpå kaffe med kakor. Fram på smörgå-
sarna blir det frukost, eftermiddag med stort smör-
gåsbord ibland också smörgåsar. Ofta är
en hundatal gäster inbjudna till den mid-

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

dogar. Under flera år har det varit hög-
konjunktur för lantbruket vilket gör sig
märkbart på flera andra sätt. Nya stoffar
ny bil, moderna lantbruksmaskiner, kyl-
ships, agorpis, ny heminredning o. s. v.

I fråga om kläddräkt, seror och nöjen
gör högkonjunktureren sig också märkbar.
På rent nyttid relationslivet lär man inte råd
än hålla sig med dagstidning. Man stog
sig sämreman två eller tre eller en tid-
ning. Numera tar man ofta två ortstid-
ningar och en rikstidning. Måssor av
viktigtidningar säljs också här på landet.
Frakturen i förämlingens lärsbibblöter,
som tillkom år 1897, är också god. Lärdes
läser man ganska mycket. Och naturligt
berättande i stil med gamla tidis för-
kommer inte.

Behäffande folkskoleundervisningen har
Sven under de senaste fjertio åren ut-
vecklats mycket. Man har en omfattande kurs-
plan. Heltäro, d. v. s. utantilläro
som räbber upp odeggrant har bortfal-
lit. Istället får barnen lära sig Tänka.
Noggrannheten lära genomgå grundligt
i skolan. Räknespluggen har bortfallit.
Istället läro man bl. a. Bergsmedkon
och kyrkohistoria. Bevisande av löjra sko-
lor har blivit ganska allmänt, därmed red-
falktöj - och lantmannaskola.

De kyrkliga barnen har förändrats.
Kyrkebesökarnas antal har så från så
minskat. I slutet av 1800-talet var de
närmsta kyrkan fulla, men nu är plat-
terna, där, som örnas i byggnaden, först
besatta. Husförhöj har inte blivit sedan

sekelskiptit. I början på 1900-talet
förelåg någon slags sammanhang av
kyrklig karaktär, som kallades bibelför-
klaring. Detta innebar dock inte något
slags föreläsning. Omkring år 1910 bortföll den
s. k. kyrkatyngningen, och här ^{sedan dess} endast
föreläsningar en gång på 1930-talet, för an-
ordnandet av församlingens. Därför i sam-
manhang med den forna dagens stora "Kristna-
gille" föreläsningar inte. Det har varit
den snarare för att även en och annan dags-
middag föreläsningar där inte endast släk-
ten varit inbjudna, och där alla gäs-
terna överallt dopskatten i kyrkan eller
hemmet. — I början på 1900-talet "sjöng
man in liket," d. v. s. klackaren mötte
vid kyrkporten och gick för till Kristan in
i kyrkan sjöngande en psalm. Detta har

